

فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش

سال ششم، شماره دوم، پیاپی ۱۱

عوامل موثر بر گرایش به خرافات در بین بازیکنان فوتبال ایران

علیرضا زارع^{۱*}، حکیمه زارع^۲، مهدی عمادی^۳

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱/۱۹

تاریخ دریافت: ۹۳/۳/۱۳

چکیده

هدف: هدف از مقاله حاضر، بررسی عوامل موثر بر گرایش به خرافات در بین بازیکنان فوتبال ایران می‌باشد. **روش‌شناسی:** روش تحقیق پیمایشی از نوع کاربردی بوده که به شکل میدانی انجام گرفته است. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران به تعداد ۴۲۰ نفر بود. که با استفاده از فرمول تعیین حجم کوکران تعداد ۲۰۳ نفر به عنوان نمونه تحقیق مشخص گردیدند. پرسشنامه تحقیق حاضر، پرسشنامه محقق ساخته بوده، که روایی و پایایی آن با استفاده از روشهای رایج و معتبر مورد ارزیابی قرار گرفت. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق حاضر از روش‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس یک طرفه، تی مستقل و تحلیل رگرسیون چندگانه به وسیله نرم افزار SPSS استفاده گردید.

یافته‌ها: نتایج تحقیق نشان داد در مجموع میزان گرایش به خرافات در بین بازیکنان فوتبال ایران در سطح متوسط حدود ۴۱ درصد بوده و رابطه معنی‌داری بین شاخص‌های تحصیلات، وضعیت تاهل، احساس عدم اطمینان از بازی، اهمیت نتایج بازی، اضطراب قبل از بازی، قومیت، محل تولد و گرایش به خرافات وجود دارد.

نتیجه‌گیری: افزایش سطح تحصیلات و تقلیل اضطراب ناشی از بازی می‌تواند نقشی اساسی در کاهش گرایش به خرافات در بین بازیکنان فوتبال داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: خرافات، بازیکنان، فوتبال.

۱. دبیر آموزش و پرورش استان فارس

۲. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد داربون، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، داربون، ایران

۳. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه علامه طباطبائی تهران

* نشانی الکترونیک نویسنده مسئول: zarealireza206@yahoo.com

مقدمه

امروزه فعالیت‌های ورزشی، بخش زیادی از زمان و انرژی هر جامعه‌ای را به خود اختصاص داده و جایگاه مهمی در فرهنگ پیدا کرده است. در بین فعالیت‌های گوناگون ورزشی که در سراسر دنیا انجام می‌شود، بی‌تردید ورزش فوتبال پرطرفدارترین رشته ورزشی بوده و مشارکت‌کنندگان بسیاری در بین رشته‌های ورزشی دارد. درباره فوتبال گفته شده که این چیزی فراتر از ورزش است. واقعیت امر هم جز این نیست که فوتبال پیش از آنکه یک ورزش ساده و معمولی باشد، پدیده‌ای است که بی‌هیچ اغراق باید همانند سایر دیگر پدیده‌های اجتماعی دیگر به آن نگرست (فتحی، ۱۳۷۷). فوتبال به مثابه بخشی از یک نهاد مدرن در کشور ما کمتر از نیم قرن می‌باشد که به شکل رسمی فعالیت خود را آغاز کرده است اما در همین مدت کوتاه توانسته نقش و جایگاه حائز اهمیتی در پر کردن اوقات فراغت مردم پیدا کند به گونه‌ای که به تدریج به ورزش اول کشور بین نوجوانان و جوانان رواج یافته است. ورود ورزش فوتبال به مثابه یک کالای فرهنگی با مسایلی مواجه شده که زمینه شکل‌گیری و بروز سوءکارکردها را فراهم ساخته است (محسنی، ۱۳۸۳: ۲۹۲). یکی از این سوءکارکردها اعتقاد به خرافات^۱ و جادو^۲ است که در سال‌های اخیر در فوتبال ایران رواج یافته و بسیاری از فوتبالیست‌ها بر این باورند که انجام برخی از تشریفات خرافی می‌تواند در نتیجه مسابقاتی که

در آن حضور دارند، نقش بسیار مهمی داشته باشد.

خرافات امروزه یکی از معضلات در جامعه بشری و از جمله در ورزش محسوب می‌شود. شاید خرافات به عنوان پدیده‌ای که ساخته دست بشر است، تنها معضلی باشد که به رغم تغییرات، تحولات، رشد و توسعه جوامع هنوز به حیات خود ادامه می‌دهد و نه تنها از شدت آن در دروان حاضر کاسته نشده، بلکه به نظر می‌رسد روز به روز بر طرفدارانش افزوده می‌شود. وجود اعتقادات خرافی در بین مردم جهان و از جمله ایران، واقعیتی انکارناپذیر است. البته ممکن است برخی از آنها به این دلیل خرافی تلقی شوند که علم هنوز قادر به توضیح یا اثبات آنها نیست؛ با این حال امروزه بخش عمده‌ای از آنها در برابر میانگین دانش مردم غیر واقعی و نادرست به نظر می‌رسند. برخی از این اعتقادات ریشه در افسانه‌ها دارند و برخی ناشی از تعبیرهایی خاص از اصول مذهبی و برخی سینه به سینه نقل و پذیرفته شده‌اند، بدون آنکه در صحت و سقم آنها تحقیق یا شک شود (شاهنوشی، ۱۳۸۸: ۱۰۳). خرافات در طول تاریخ، دو گونه کارکرد و نقش داشته است: یکی کارکرد عینی خرافات که معمولاً به صورت شعائر، اعمال و مناسک، تجلی می‌یابد و عموماً در عرصه زندگی فردی و اجتماعی جوامع قابل مشاهده است و دیگری کارکرد ذهنی خرافات است که مجموعه کارکردهایی را شامل می‌شود که در ساحت روان و درون انسان‌ها اتفاق می‌افتد (صالحی امیری، ۱۳۸۷: ۹۱-۹۲).

1. Superstition
2. Magic

روزانه، به آنها در داشتن تمرکز و آرامش قبل و در حین مسابقه کمک کرده است (ماجیار^۵ و چیس^۶، ۱۹۹۶). رفتارهای خرافاتی در ورزش با رفتارهای تکنیکی متعارف تفاوت دارند. رفتارهای تکنیکی متعارف، تدابیر رفتاری و شناختی هستند که مستلزم دانش فراوانی هستند و ورزشکاران به طور عمدی برای تسهیل عملکرد فیزیکی خود از آنها استفاده می‌کنند. به طور کلی، تفاوت اصلی میان رفتارهای تکنیکی و خرافات، این است که ورزشکاران این رفتارهای تکنیکی را تحت کنترل خود دارند، در صورتی که اغلب خود را تحت کنترل خرافات حس می‌کنند. همچنین، خرافات هیچ پیشرفت منطقی در تسهیل عملکرد ورزشکاران ایجاد نمی‌کند، در صورتی که رفتارهای تکنیکی بدن را برای انجام یک مهارت (هم از نظر روانی و هم از نظر فیزیکی) آماده می‌کنند (شریفی فرد، ۱۳۸۶: ۱۶). امروزه ورزشکاران تمرینات زیادی به لحاظ فنی، جسمانی و تاکتیکی انجام می‌دهند تا خود را برای مسابقات آماده سازند اما شیوع باورهای خرافی در کنار تمرینات، دارای ابعاد روانی - اجتماعی ناشناخته‌ای است. این امر نشان می‌دهد که ورزشکاران از اقدامات خرافی قبل از مسابقه استفاده می‌کنند تا به آنها برای کنترل نسبی بر محیط رقابتی کمک کند (نیل^۷، ۱۹۸۲). خرافات در مواقع حساس و لحظه‌هایی که عدم اعتماد و اطمینان به آینده وجود دارد، زاده می‌شود. به عنوان مثال، مسائلی همچون وقوع حوادث طبیعی یا پیشامدهایی غیر قابل پیش بینی که برای بشر منبع اضطراب

از خرافات تعاریف متعددی ارائه شده است. گسترده‌ترین آن، تعریف جاهودا^۱ است که بیان می‌دارد "هر نوع عقیده یا عمل نامعقول و وحشت غیرمنطقی یا ترس از یک چیز ناشناخته، مرموز و خیالی، تردید یا عادت‌هایی که پایه آن ترس یا جهل باشد، خرافه نامیده می‌شود" (جاهودا، ۱۳۷۱: ۵). بیشتر تعاریف حاکی از این واقعیت است که خرافات، باورها و رفتارهایی است که خلاف هنجارهای عقلانی در جامعه روی می‌دهد. این مطلب نشان می‌دهد که رفتارهای خرافی را نمی‌توان تفسیر کرد یا توضیح داد، بلکه به عنوان رفتاری غیرمنطقی در نظر گرفته شده است (کمپبل^۲، ۱۹۹۶).

خرافه در ورزش نیز به اعمالی اطلاق می‌شود که تکراری، منظم، متوالی و دور از عملکرد تکنیکی باشند، مانند اعتقاد ورزشکاران به توانایی در کنترل شناس یا دیگر عوامل خارجی. رفتارهای خرافاتی آنقدر متداول هستند که توسط رسانه‌ها مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند. خرافات در نتیجه عدم اطمینان به رویدادهایی که اصولاً "تصادفی" رخ می‌دهند یا غیر قابل کنترل هستند، پدید می‌آید (شریفی فرد، ۱۳۸۶: ۱۶). اکثر ورزشکاران، پایبندی جمعی به آیین‌های خرافی مختلف دارند (میلر^۳، ۲۰۰۸؛ لارنس^۴، ۲۰۰۵). رفتارهای خرافی به عنوان یکی از محبوبترین استراتژی‌های استفاده شده توسط ورزشکاران، برای مبارزه با اضطراب مرتبط با ورزش بوده است؛ به عنوان مثال، بسیاری از ورزشکاران مطرح می‌کنند که استفاده از یک برنامه خاص، از جمله خوردن غذاهای مشابه

1. Jahoda
2. Campbell
3. Miller
4. Lawrence

5. Magyar
6. Chase
7. Neil

روانی آنها کم می‌شود. در مقابل، زمانی که نتایج در نظر گرفته شده بسیار مهم است، تنش روانی بیشتر می‌شود (مالینوسکی^۴، ۱۹۵۵، ویس^۵، ۱۹۹۷). بندورا معتقد است تقویت کننده‌هایی چون تقلیل اضطراب، به دست آوردن پاداش مالی و پولی، به دست آوردن تحسین دیگران و یا اکتساب عزت نفس نقش مهمی در تقویت باورهای خرافی دارند (عسگری مقدم، ۱۳۸۸).

در میان بازیکنان رشته‌های مختلف ورزشی، بازیکنان فوتبال از همه خرافاتی‌تر هستند. بسیاری از فوتبالیست‌های معروف بر این باورند که انجام اعمال خرافی می‌تواند یکی از ابزارهای مهم موفقیت در مسابقاتی که در آن حضور دارند، باشد. بازیکنان و مربیان فوتبال ایران نیز خرافات و جادوگری را نفی نمی‌کنند و عده‌ای از آنها به خرافات اعتقاد دارند و برخی عنوان می‌کنند در طول بازی کلمات خاصی را زیر لب می‌گویند، که باعث ایجاد جادو می‌شود؛ یا برخی از مربیان بدون حضور یک فرد خاص (جادوگر) تیم شان را به زمین نمی‌فرستند. عده‌ای از بازیکنان نیز اعتقاد به پوشیدن کفش یا لباس با رنگی خاص دارند تا به وسیله آنها راحت‌تر گل بزنند (ارژنگ‌زاده، ۱۳۹۱). این موارد نمونه‌هایی از رفتارهای خرافی است که کم و بیش می‌توان در فوتبال کشورمان مشاهده کرد. مرور پیشینه داخلی نشان می‌دهد که در ایران تحقیقی درباره خرافات با محوریت ورزش انجام نشده است. با این حال تحقیقاتی در مورد خرافات انجام شده که نمونه‌هایی از آن توصیف می‌شود. فروغی و عسگری مقدم (۱۳۸۸) در تحقیقی دریافته‌اند:

بوده و احساس شکست، ترس و خشم را به دنبال داشته است. از آنجایی که هیچ کدام از آنها را انسان نمی‌توانسته از راه علم و منطق توجیه کند، به خرافات رو آورده است (داویدیان، ۱۳۴۴: ۱۹، به نقل از شاهنوشی، ۱۳۸۸: ۱۱۰).

خرافات، هاله‌ای از تقدس را بر اعمال می‌افکند و اعتباری برای آنها فراهم می‌کند که باعث می‌شود، اعمال بسیار جدی گرفته شوند. خرافات به انسان در موقعیت‌های نامطمئن، اعتماد می‌بخشد و اضطراب ناشی از سردرگمی را تخفیف می‌دهد و محیط را برای فرد قابل تأمل و تحمل می‌نماید (همیلتون، ۱۳۷۷: ۷۸).

رقابت‌های ورزشی نیز به طور طبیعی دارای درجه بالایی از عدم اطمینان می‌باشد و اعمال خرافی ممکن است به ورزشکاران کمک کند که تا حدی از اضطراب ناشی از نتیجه غیر قابل پیش بینی کاسته و کنترل کمی بر وضعیت خود داشته باشند (بکر^۱، ۱۹۷۵). یکی دیگر از عوامل مهم گرایش به خرافات در ورزش، عدم قطعیتی است که در مورد نتایج آینده وجود دارد. به عنوان مثال گرایش به "برجسته تر بودن" برای موقعیت‌هایی که در آن نه تنها مهارت بلکه شانس، نقش قابل توجهی بازی می‌کند باعث روی آوردن ورزشکاران به خرافات می‌باشد (لانگر^۲، ۱۹۷۷، لانگر و روث^۳، ۱۹۷۵). علاوه بر عدم قطعیت در مورد نتایج، یافته‌ها نشان می‌دهد که خرافات متأثر از اهمیت نتیجه در یک وضعیت رخ داده است. هنگامی که نتایج بسیار مهم در نظر گرفته نشده است، افراد احساس آرامش بیشتری می‌کنند و سطح تنش

1. Becker
2. Langer
3. Roth

4. Malinowski
5. Vyse

افرادی که ارتباط و نزدیکی بیشتری با نوگرایی، خردگرایی، علم‌ورزی و تجربه‌گرایی، تحصیلات بالاتر، مدت اقامت بیشتر در تهران، تولد در شهرهای بزرگتر، مشاغل امروزی‌تر و به طور کلی کسانی که درگیری بیشتری با شرایط جامعه مدرن دارند، تمایل کمتری به عقاید خرافی پیدا می‌کنند. افشانی و احمدی (۱۳۸۸) در تحقیقی به بررسی رابطه میزان نوگرایی و گرایش به خرافات در شهر یزد پرداخته‌اند. میزان نوگرایی پاسخگویان بیش از حد متوسط و میزان گرایش به خرافات پاسخگویان کمتر از حد متوسط بود، هرچه میزان نوگرایی افزایش می‌یابد، میزان گرایش به خرافات کاهش پیدا می‌کند. عسکری ندوشن و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیقی با به بررسی گرایش به خرافات در سه بعد باور (اعتقاد به تأثیرگذار بودن یک خرافه)، عمل (اقدام به یک عمل خرافی) و نتیجه (اعتقاد به نتیجه داشتن اقدام به یک عمل خرافی) مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که در مجموع میزان گرایش به خرافات کمتر از حد متوسط است. در همه موارد برخی از پاسخگویان به خرافات گرایش داشتند. درصد کمی از پاسخگویان، خودشان رفتار خرافی انجام داده بودند، ولی اکثریت همین عده مدعی بودند که از این کارشان نتیجه گرفته‌اند. همچنین با مروری بر مطالعات خارجی مشخص می‌شود که تحقیقات چندی در مورد خرافات انجام شده است. در این زمینه نیل و همکاران (۱۹۸۱) در تحقیقی دریافتند که فوتبالیست‌ها تأکید زیادی بر آداب دعا داشتند. جالب اینکه افرادی که مرتب به کلیسا می‌رفتند، حتی بیشتر از افرادی که به دعا وابسته بودند و رفتارهای خرافی مانند: پوشیدن جوراب به صورت پشت و رو برای

شانس، از خود بروز می‌دادند. تانیمومو^۱ (۱۹۸۷) که تفاوت‌های فرهنگی خرافات را قبل از مسابقه بین بازیکنان فوتبال دو تیم مورد بررسی قرار داده است، بیان می‌دارد به نظر می‌رسد که در این بررسی شیوه‌های جادویی در میان بازیکنان آفریقایی و اروپایی، به محیط جغرافیایی مربوط می‌باشد (مونیکوت^۲، ۱۹۹۸). مونیکوت (۱۹۹۸) در تحقیقی به تایید ارتباط خرافات و اضطراب قبل از بازی در سطوح مختلف بین بازیکنان زن و مرد فوتبال می‌پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد که بین خرافات و اضطراب قبل از بازی رابطه معناداری نبوده و در حالی که بین سن و خرافات رابطه معنی‌دار بوده است و نوجوانان بیشتر به خرافات پرداخته‌اند. بین جنسیت و خرافات رابطه معناداری وجود نداشته است. اسپیر^۳ و همکاران (۲۰۰۵) در تحقیقی تحت عنوان "مزایای روانی آیین‌های خرافاتی در ورزش‌های مهم: مطالعه در میان ورزشکاران طبقه بالا"، مزایای روانی آیین‌های خرافی در ورزش‌های مهم فوتبال، والیبال و هاکی را بررسی می‌کند و به بررسی شرایطی می‌پردازد که ورزشکاران طبقه بالا به ویژه متعهد به اجرای این آیین‌ها قبل از بازی هستند. سازگاری این فرضیه با یافته‌ها نشان داد که پایبندی به آیین‌های خرافی زمانی بیشتر است که: (الف) عدم اطمینان بالاست و (ب) اهمیت بازی بالا است. تجزیه و تحلیل تکمیلی نشان می‌دهد که حالت تنش روانی هم در اثر اهمیت بازی و عدم اطمینان در پایبندی به آیین‌های خرافی در حد واسط است.

1. Tanimomo
2. Mounicot
3. Schippers

می دانند. وان^۷ و همکاران (۲۰۱۳) در تحقیقی دریافتند که خرافات در پوشاک برجسته‌ترین نوع خرافات بوده و دیگر خرافات برجسته شامل: تولید آوا، مصرف مواد غذایی، نوشیدنی، مشاهده یا عدم مشاهده فعالیت‌های خاص، حلقه‌های شانس و آداب خرافی می‌باشد. مارانیس^۸ (۲۰۱۳) در تحقیقی از چهار جنبه فیزیولوژی، عاطفی، عقلانی و معنوی به بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های خرافات و مراسم مذهبی در ورزش می‌پردازد. یافته‌ها بیانگر این مطلب است که ورزشکاران بیشتر از مراسم مذهبی استفاده می‌کنند تا خرافات. مراسم مذهبی معنی عمیقتری از زندگی در مورد موفقیت‌ها و شکست‌های ورزشی ارائه می‌دهد اما خرافات باعث کاهش فعالیت‌های ورزشی شده و برای ورزش مخرب می‌باشند. بروکس^۹ (۲۰۰۹) است زمانی که افراد احساس کنند کنترل بر زندگی خود را از دست داده‌اند و به دنبال نظم و ساختار در زندگی خود باشند، در رفتارهای خرافی درگیر می‌شوند.

لذا تحقیق حاضر می‌کوشد با بررسی و شناسایی علل و عوامل مؤثر بر گرایش به خرافات در بین بازیکنان فوتبال و با شناخت نسبی آنها، راهکارهای مناسبی برای حذف یا کم رنگ شدن شان ارائه دهد. نظر به اینکه خرافات در ورزش از جمله مباحثی است که در پژوهش‌های اجتماعی- ورزشی در کشورمان چندان به آن پرداخته نشده و محققان اجتماعی در بررسی مقولات اجتماعی کمتر آن را مورد ملاحظه قرار داده‌اند، همچنین به دلیل وجود باورهای خرافی در ورزش، لازم است تحقیقات وسیعی در این مقوله صورت گیرد. با استفاده از نتایج این پژوهش می‌توان بستری مناسب برای شناخت این پدیده آسیب‌زای اجتماعی مهیا ساخت و سیاستگذاران فرهنگی و

علاوه بر این، بازیکنان با یک منبع کنترل بیرونی، سطوح بیشتری از پابندی به آیین‌های خرافی را نسبت به بازیکنان با منبع کنترل درونی به نمایش گذاشته‌اند. نتایج به دست آمده در مورد شرایط مورد بحث، کارکرد آیین‌های خرافی را در تنظیم تنش در ورزش‌های مهم نشان می‌دهد. برطبق یافته‌های تحقیق برگر^۱ و لین^۲ (۲۰۰۵)، اضطراب ناشی از علاقه به ورزش، در نهایت منجر به رفتارهای خرافی می‌شود و این رفتارها تلاشی برای کاهش اضطراب است. فوستر^۳ و کوکو^۴ (۲۰۰۹) نگاهی متفاوت نسبت به پدیده خرافات دارند. آنها استدلال می‌کنند که همه انسان‌ها میل ذاتی به توسعه رفتارهای خرافی تکامل یافته دارند. آنها معتقدند برخی عقاید و یا اقدامات خرافی که به بهبود زندگی افراد درگیر در این رفتارها می‌انجامد، منجر به تمایل به توسعه رفتارهای خرافی می‌شود و این گرایش رفتاری از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. دمیچ^۵ و همکاران (۲۰۱۰) خرافات را به عنوان باورهای غیرمنطقی و یا شیوه- ای از تفکر معرفی می‌کند که، نتایج رویدادها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. افرادی که فرض می‌کنند نتایج حوادث از قبل تعیین شده (جبر علی)، گرایش بیشتری به خرافات دارند. زیوانویک^۶ و همکاران (۲۰۱۲) به بررسی خرافات و باورهای خرافی در ورزش مدرن می‌پردازد. ورزشکاران به دلیل فشار و مفهوم فرصت (شانس و عدم شانس) در طول بازی بیشتر در معرض ابتلا به خرافات هستند. اما تمایلی به بحث در مورد آن در ملاء عام ندارند. با توجه به یافته‌ها ورزشکاران اکثراً خرافی هستند و موفقیت خود را وابسته به جادو و طلسم

1. Burger
2. Lynn
3. Foster
4. Kokko
5. Damisch
6. Zivanovic

7. Wann
8. Maranise
9. Brooks

اصلی می‌باشد. در قسمت اول پرسشنامه جهت سنجش میزان گرایش به خرافات گویه‌هایی طراحی شده است که هم گرایش را در بعد باور (هفت گویه) و هم بعد رفتاری (عمل) (هفت گویه)، مورد سنجش قرار می‌دهد. برای دستیابی به این مهم از طیف ۵ قسمتی لیکرت استفاده شده است. قسمت دوم پرسشنامه به اطلاعات بعد متغیر مستقل اختصاص دارد که بر اساس طیف لیکرت سنجیده می‌شود. جهت سنجش عوامل مؤثر بر خرافات متغیرهای: سن، تحصیلات، وضعیت تاهل، احساس عدم اطمینان از بازی (سه گویه)، اهمیت نتایج بازی (سه گویه)، اضطراب قبل از بازی (سه گویه)، پاداش مالی (سه گویه)، تحسین دیگران (سه گویه)، قومیت و محل تولد مورد بررسی قرار گرفته است. جامعه آماری این پژوهش تمامی بازیکنان فوتبال شاغل در لیگ برتر ایران می‌باشد که بنا به گزارش سایت فدراسیون فوتبال ۴۲۰ نفر بوده است. محقق قصد بررسی تمامی جامعه آماری را داشته است اما به دلیل عدم همکاری بعضی از بازیکنان و مسولان تیم‌ها به ناچار از فرمول کوکران برای تعیین حجم نمونه استفاده گردید. حجم نمونه ما در این تحقیق ۲۰۳ نفر از بازیکنان فوتبال در لیگ برتر به دست آمده است. شاخص روایی^۱ گویه‌های ابزار سنجش، از نوع اعتبار صوری و اجماع نظر^۲ ۹ نفر از اساتید رشته جامعه‌شناسی تربیت بدنی بوده و پایایی^۳ پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ^۴ به دست آمده است. میزان آلفای متغیرها در جدول شماره (۱) آمده است. نتایج با توجه به نرم افزار SPSS و آمارها در دو سطح توصیفی و استنباطی بررسی شده است.

اجتماعی را از توانمندی افزون‌تری برای مدیریت مسائل فرهنگی و اجتماعی برخوردار نمود. براین اساس، پژوهش حاضر، برای شناسایی عوامل مؤثر بر گرایش خرافات، از دید بازیکنان فوتبال انجام می‌گیرد و در پی پاسخ به این پرسش است که عوامل مؤثر بر گرایش به خرافات چیست؟ میزان گرایش به خرافات در بین بازیکنان لیگ برتر ایران چه میزان است؟.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. ابزار سنجش پرسشنامه محقق ساخته و بر اساس چارچوب تئوریک ترکیبی ساخته شده است. چارچوب از منظر نظریه یادگیری اجتماعی که نظریات مطرح روانشناسی اجتماعی است، انتخاب گردیده و فرضیه‌های تحقیق مبتنی بر نظریات "آلبرت بندورا" بوده، او بیان می‌دارد که علت رفتارها و اندیشه‌های خرافی، فرهنگ حاکم بر جامعه است که با نفوذ و اثر بر فرد، نسل‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. بدین ترتیب، برخی ویژگی‌های فرهنگی و عادات اجتماعی که رنگ و بوی خرافی دارند به عنوان متغیرهای محیطی، افکار، اندیشه‌ها و تصورات خرافی را در فرد ایجاد می‌کنند و فرد نیز به عنوانی یک عامل بسط خرافه در محیط بر افراد دیگر اثر می‌گذارد. پیروان این نظریه اعتقاد دارند رفتار از طریق مشاهده رفتار دیگران و به خصوص رسانه‌ها در فرد ایجاد شده و از طریق تقویت کننده‌هایی چون تقلیل اضطراب، به دست آوردن پاداش مالی و پولی، به دست آوردن تحسین دیگران و یا اکتساب عزت نفس تقویت می‌شد (فروغی و عسکری مقدم، ۱۳۸۸: ۲۶-۲۷). همچنین از نظریات مالینوسکی (۱۹۵۵)، ویس (۱۹۹۷) و متغیرهای جمعیت شناختی استفاده گردیده است. پرسشنامه متشکل از دو قسمت

1. Validity
2. Reliability
3. Cronbach,s Coefficient Alpha

جدول ۱. ضرایب مربوط به پایایی درونی متغیرها

میزان آلفا	نام متغیر	میزان آلفا	نام متغیر
۰/۵۳۹	تحسین دیگران	۰/۶۳۴	احساس عدم اطمینان از بازی
۰/۷۳۶	خرافات در بعد باور	۰/۶۵۸	اهمیت نتایج بازی
۰/۶۳۹	خرافات در بعد عمل	۰/۷۸۵	اضطراب قبل از بازی
۰/۷۹۱	خرافات	۰/۷۶۴	پاداش مالی

یافته‌های پژوهش

مربوط به محل تولد جمعیت مورد مطالعه نشان می‌دهد حدود ۷۳ درصد از بازیکنان محل تولدشان شهر و حدود ۲۷ درصد از پاسخگویان متولد روستا بوده‌اند. حدود ۱۱۹ نفر از افراد یعنی ۶۴/۵ درصد از پاسخگویان مجرد و ۶۳ نفر از افراد معادل ۳۴/۶ درصد متأهل بوده‌اند. ۵۱/۱ درصد بازیکنان فارس، ترک ۲۰/۴ درصد، لر ۱۶ درصد، عرب ۴/۸ درصد و سایر ۷/۵ درصد می‌باشند. بنابراین بیشترین اقوام فارس‌ها می‌باشند.

میزان گرایش به خرافات در بعد باور ۴۳/۷ درصد در سطح متوسط، در بعد عمل ۵۲ درصد حد متوسط می‌باشد. (جدول ۲). بنابراین، گرایش به خرافات در بعد باور مانند گرایش به خرافات در بعد عمل به میزان متوسط و گرایش به خرافات به طور کلی ۴۱ درصد و در سطح متوسط است.

نتایج این پژوهش نشان دهنده‌ی جوان بودن جمعیت مورد مطالعه است. دامنه سنی بازیکنان لیگ برتر ایران ۱۸ تا ۳۵ سال می‌باشد. اگر بر طبق آمار سازمان ملی جوانان دامنه سنی جوانان بین ۱۵ تا ۲۹ در نظر گرفته شود، به این ترتیب می‌توان اذعان نمود که تقریباً ۹۰ درصد از پاسخگویان جوان بوده و میانگین سنی بازیکنان حدود ۲۶ سال می‌باشد. میانگین مدت زمان حضور بازیکنان در تیم‌هایشان حدود ۳/۵ سال می‌باشد. سطح سواد ۳ درصد از بازیکنان زیر دیپلم، ۵۲/۷ درصد از پاسخگویان دیپلم بوده و ۲۶ درصد دارای سطح تحصیلات فوق دیپلم و ۱۸/۳ درصد دارای مدرک لیسانس بوده‌اند. بنابراین اکثر افراد دارای سطح سواد متوسط یعنی دیپلم هستند. فراوانی

جدول ۲. توزیع فراوانی گرایش به خرافات در بین بازیکنان فوتبالی

انحراف معیار	میانگین	کاملاً مخالف	مخالف	تاحدودی	موافق	کاملاً موافق	درصد گرایش به خرافات
۰/۸۰۱	۳	۱/۵	۲۶/۴	۴۳/۷	۲۷/۴	۱	خرافات در بعد باور
۰/۸۶۷	۳/۰۲	۵/۵	۱۶/۵	۵۲	۲۲/۵	۳/۵	خرافات در بعد عمل
۰/۸۴۳	۳/۰۶	۱/۵	۲۵/۱	۴۱	۲۹/۷	۲/۶	خرافات

نتایج بازی، اضطراب قبل از بازی، پاداش مالی و تحسین دیگران را بر متغیرهای وابسته تحقیق

جدول ۳، میزان تأثیر متغیرهای مستقل تحقیق (سن، احساس عدم اطمینان از بازی، اهمیت

احساس عدم اطمینان از بازی، اهمیت نتایج بازی، اضطراب قبل از بازی، پاداش مالی و تحسین دیگران با گرایش به خرافات در بعد باور رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد دارند.

گرایش به خرافات در بعد باور نشان می‌دهد. نتایج پژوهش در قالب آزمون همبستگی حاکی از آن است بین سن و گرایش به خرافات در بعد باور رابطه معناداری وجود ندارد و متغیرهای

جدول ۳. همبستگی بین عوامل موثر با گرایش به خرافات در بعد باور در نمونه مورد مطالعه

اضطراب قبل از بازی	تحسین دیگران	پاداش مالی	اهمیت نتایج بازی	احساس		سن	خرافات در بعد باور
				عدم اطمینان از بازی	ضرب همبستگی پیرسون		
۰/۳۰۰	۰/۳۶۱	۰/۲۸۱	۰/۳۸۵	۰/۴۸۱	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۶۱۸	۰/۶۱۸	۰/۶۱۸

از آن است بین سن، پاداش مالی و تحسین دیگران با گرایش به خرافات در بعد عمل رابطه معناداری وجود ندارد و متغیرهای احساس عدم اطمینان از بازی، اهمیت نتایج بازی و اضطراب قبل از بازی با گرایش به خرافات در بعد عمل رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد دارند.

جدول ۴، میزان تأثیر متغیرهای مستقل تحقیق (سن، احساس عدم اطمینان از بازی، اهمیت نتایج بازی، اضطراب قبل از بازی، پاداش مالی و تحسین دیگران) را بر متغیرهای وابسته تحقیق (گرایش به خرافات در بعد عمل) نشان می‌دهد. نتایج پژوهش در قالب آزمون همبستگی حاکی

جدول ۴. همبستگی بین عوامل موثر با گرایش به خرافات در بعد عمل در نمونه مورد مطالعه

اضطراب قبل از بازی	تحسین دیگران	پاداش مالی	اهمیت نتایج بازی	احساس		سن	خرافات در بعد عمل
				عدم اطمینان از بازی	ضرب همبستگی پیرسون		
۰/۳۱۰	۰/۰۴۹	۰/۱۰۳	۰/۴۰۱	۰/۷۵۷	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸
۰/۰۰۰	۰/۴۸۸	۰/۱۴۶	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۵۲۹	۰/۵۲۹	۰/۵۲۹

است بین سن، پاداش مالی و تحسین دیگران با گرایش به خرافات رابطه معناداری وجود ندارد و متغیرهای احساس عدم اطمینان از بازی، اهمیت نتایج بازی و اضطراب قبل از بازی با گرایش به خرافات رابطه معناداری دارند.

جدول ۵، میزان تأثیر متغیرهای مستقل تحقیق (سن، احساس عدم اطمینان از بازی، اهمیت نتایج بازی، اضطراب قبل از بازی، پاداش مالی و تحسین دیگران) را بر متغیرهای وابسته تحقیق (گرایش به خرافات) نشان می‌دهد. نتایج پژوهش در قالب آزمون همبستگی حاکی از آن

جدول ۵. همبستگی بین عوامل موثر با گرایش به خرافات در نمونه مورد مطالعه

سن	احساس	اهمیت	پاداش	تحسین	اضطراب
عدم	نتایج بازی	مالی	دیگران	قبل از	بازی
اطمینان از	بازی				
۰/۰۵۱	۰/۷۰۵	۰/۴۵۰	۰/۱۰۹	۰/۱۲۶	۰/۳۴۷
همبستگی					
ضریب					
پیرسون					
۰/۵۱۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۱۳۰	۰/۰۷۸	۰/۰۰۰
سطح معناداری					

جدول ۶، میزان تأثیر متغیرهای مستقل تحقیق (تحصیلات و قومیت) را بر متغیرهای وابسته تحقیق (گرایش به خرافات) نشان می دهد. نتایج پژوهش در قالب آزمون تحلیل واریانس یک طرفه حاکی از آن است بین تحصیلات و قومیت با گرایش به خرافات رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد دارند. میانگین تحصیلات در گروه زیر دیپلم ۵۱ بوده که از همه گروه های تحصیلاتی بیشتر بوده و بیانگر گرایش بیشتر به خرافات می باشد.

جدول ۶، بررسی تأثیر تحصیلات و قومیت بر گرایش به خرافات در نمونه مورد مطالعه

سطح معناداری	F	میانگین مربعها	درجه آزادی	مجموع مربعها	
۰/۰۳۷	۲/۹۰۸	۱۸۵/۵۹۷	۳	۵۵۶/۷۹۱	بین گروهی
		۶۳/۸۳۳	۱۲۲	۷۷۸۷/۶۵۳	درون گروهی
۰/۰۰۰	۱۰/۰۰۳	۵۱۱/۲۴۸	۴	۲۰۴۴/۹۹۲	بین گروهی
		۵۱/۱۰۸	۱۷۴	۸۸۹۲/۷۷۳	درون گروهی

آن است بین تاهل و محل تولد با گرایش به خرافات رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد دارند.

جدول ۷، میزان تأثیر متغیرهای مستقل تحقیق (تاهل و محل تولد) را بر متغیرهای وابسته تحقیق (گرایش به خرافات) نشان می دهد. نتایج پژوهش در قالب آزمون t مستقل حاکی از

جدول ۷. بررسی تأثیر تاهل و محل تولد بر گرایش به خرافات در نمونه مورد مطالعه

سطح معناداری	T	انحراف معیار	میانگین	فراوانی	
۰/۰۲۷	۲/۲۳۴	۷/۶۰۸	۴۴/۹۱۰	۱۱۲	مجرد
		۸/۲۱۴	۴۲/۰۹۵	۶۳	متاهل
۰/۰۴۵	-۲/۰۲۰	۶/۹۸۱	۴۳/۱۲۷۰	۱۲۶	شهر
		۹/۷۵۵	۴۵/۷۹۵۹	۴۹	روستا

هرچند آزمون‌های دو متغیره که برای سنجش صحت و سقم فرضیات پژوهش مورد استفاده ضروری می‌نماید، اما به منظور دستیابی به تصویر روشن‌تری از عوامل موثر بر گرایش به خرافات مبادرت به انجام تحلیل رگرسیون چندگانه از روش گام به گام^{۲۱} استفاده می‌شود. نتیجه آزمون حاکی از این است که به ترتیب متغیرهای احساس عدم اطمینان از بازی، اهمیت نتایج بازی و تحصیلات وارد مدل شده است و این عوامل ۵۹/۳ درصد واریانس متغیر گرایش به خرافات را تبیین کرده است.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد میزان گرایش به خرافات در بین بازیکنان فوتبال ایران در سطح متوسط بوده است. به عبارتی، اگرچه کم و بیش درصدی از نمونه‌ی مورد مطالعه به هرکدام از خرافات معرفی شده گرایش داشتند و در باور و عمل آنان جای خاصی داشته است، اما در مجموع، اگر میزان گرایش به خرافات را در یک پیوستار نشان دهیم، میزان گرایش به خرافات در سطح متوسط بوده است. اگرچه این وضعیت مطلوب نمی‌باشد، اما از آنجایی که تحقیق مشابهی در این زمینه در فوتبال ایران انجام نشده، تا به طور دقیق این وضعیت را ارزیابی کرد و نیازمند تحقیقات بیشتری در این زمینه می‌باشد. در تحقیقات خارجی میلیر (۲۰۰۸) و لارنس (۲۰۰۵) بیان داشته‌اند اکثر ورزشکاران خرافی هستند و موفقیت خود را وابسته به جادو و طلسم می‌دانند و همچنین همسو با نظریات نیل (۱۹۸۲) و زیوانویک و

همکاران (۲۰۱۲) بوده است. نتایج پژوهش در قالب آزمون‌ها حاکی از آن است: بین سن و گرایش به خرافات رابطه معناداری وجود ندارد که همسو با تحقیق شاهنوشی (۱۳۸۸) و پلتزر و رانر (۲۰۰۱) بوده که بیان می‌دارند رابطه‌ای بین سن با خرافات وجود ندارد. اگرچه در تحقیقات بینگهام و گریفیس (۲۰۰۳) بیان می‌دارند، بازیکنان مسن‌تر گرایش بیشتری به خرافات دارند اما در این تحقیق چون میانگین سنی بازیکنان حدود ۲۶ سال و اکثر بازیکنان جوان بودند تفاوت سنی چندانی بین بازیکنان وجود نداشته و این رابطه معنادار نشده است. بین پاداش مالی و تحسین دیگران با گرایش به خرافات رابطه معناداری وجود ندارد که همسو با نظریات بندورا نبوده است. به زعم بندورا، افراد در اثر توجه به بعضی ابعاد رفتاری سعی در حفظ و سپس باز تولید رفتار یاد شده می‌نمایند و در نهایت انگیزه نقش بسیار حیاتی در این زمینه دارد. پیروان این نظریه اعتقاد دارند رفتار از طریق مشاهده رفتار دیگران و به خصوص رسانه‌ها و محیط در فرد ایجاد شده و از طریق تقویت کننده‌هایی چون تقلیل اضطراب، به دست آوردن پاداش مالی و پولی، به دست آوردن تحسین دیگران و یا اکتساب عزت نفس تقویت می‌شود (فروغی و عسکری مقدم، ۱۳۸۸). اگرچه پاداش مالی و تحسین دیگران در این پژوهش در بعد باور به خرافات معنادار شده است و با نظریات بندورا همسو بوده است اما در بعد عمل و رفتاری این مولفه تأثیری بر گرایش به خرافات نداشته و همسو با نظریات بندورا نبوده است. بین متغیرهای احساس عدم اطمینان از بازی و گرایش به خرافات رابطه معناداری وجود دارد و همسو با تحقیقات

سطح علمی باعث کم شدن گرایش به تفکر خرافی در مردم شده و پیدا شدن ریشه علمی برخی خرافات، باعث کم رنگ تر شدن برخی خرافات و کم کم ناپدید شدن خرافات می شود از این رو افزایش میزان تحصیلات یکی از مهم ترین و اثربخش ترین راه های مبارزه با خرافات است (عسکری ندوشن و همکاران، ۱۳۸۸) و با یافته های فروغی و عسکری مقدم (۱۳۸۸)، شاهنوشی (۱۳۸۸)، عسکری ندوشن و همکاران (۱۳۸۸)، بوخاری^۱ و همکاران (۲۰۰۲) همسو بوده است. افراد با تحصیلات بالاتر تمایل کمتری به عقاید خرافی پیدا می کنند. هوگارت^۲ در کتاب خود بیان می دارد افراد طبقه کارگر به علت اینکه کم سواد هستند، بیشتر به خرافات روی می آورند (جاهودا، ۱۳۷۱: ۲۴۱). همچنین، بین قومیت و گرایش به خرافات رابطه معناداری دارد. تانیمو (۱۹۸۷) تفاوت های فرهنگی را جزو عوامل موثر بر خرافات بین بازیکنان فوتبال می داند. یافته ها نشان دهنده بحرانی نبودن گرایش به خرافات در بین بازیکنان فوتبال در ایران است. اما این نکته را نباید فراموش کرد که خرافه اندیشی (در حوزه نظر و باور) سامان عقلی را دچار مشکل می کند و اعمال خرافی (در حوزه عمل و رفتار) سامان و ساختار زندگی فردی و اجتماعی را به انواع آسیب ها و آفات آلوده می نماید (صالحی امیری، ۱۳۸۷). بنابراین سیاستگذاران ورزش با تدابیر سنجیده و مبارزه منطقی با خرافات در ورزش می واند، نقش تعیین کننده ای در کاهش آنها ایفا کند. تمایل به خرافات را هرگز نمی توان از بین برد،

اسچپیر (۲۰۰۵) و بکر (۱۹۷۵) بوده است. همچنین، بین اهمیت نتایج بازی و گرایش به خرافات رابطه معناداری وجود دارد که همسو با تحقیق مالینوسکی (۱۹۵۵) و ویس (۱۹۹۷) بوده، است. فرضیه دیگر، بین اضطراب قبل از بازی و گرایش به خرافات رابطه معناداری وجود دارد. ماجیار و چیس (۱۹۹۶) بوده است. روانشناسان معتقدند باورهای خرافی به افراد توهم حس کنترل را بر رویدادهایی که نمی فهمند، می دهد. افراد با باورها و اعمال خرافی خود تلاش می کنند، رویدادها را کنترل کرده و آنها را قابل پیش بینی کنند و به واسطه ی همین احساس کنترل بر حوادث و وقایع، خرافات عامل کاهش دهنده اضطراب است. این فرضیه همچنین، همسو با نظریات بندورا بوده زیرا خرافات جزو تقویت کننده هایی است که می تواند اضطراب بازی را تقلیل دهد. از نتایج دیگر پژوهش نشان می دهد، بین تاهل و گرایش به خرافات رابطه معناداری وجود دارد که همسو با تحقیق شاهنوشی (۱۳۸۸) می باشد. همچنین بین محل تولد و گرایش به خرافات رابطه معناداری وجود دارد و نشان دهنده تفاوت بین گرایش به خرافات بین متولدین شهر و روستا می باشد. از این نظر تمایلات بیشتری نسبت به خرافات در بین افرادی که در روستا ساکن هستند، وجود دارد این مساله ناشی از محیط های سنتی می باشد که در آن رشد یافته اند. این فرضیه همسو با نظریات فروغی و عسکری مقدم (۱۳۸۸) و تانیمو (۱۹۸۷) که شیوه های جادویی در میان بازیکنان را به محیط جغرافیایی مربوط می داند. فرضیه دیگر، بین میزان تحصیلات و گرایش به خرافات رابطه معناداری وجود دارد. "طبا" معتقد است: ارتقاء

1. Bukhari
2. Hogart

زیرا خرافات بخش جدایی ناپذیر آن دسته از سازوکارهای انسان است که بدون آنها آدمی قادر به ادامه حیات نیست. بنابراین، با توجه به اهمیت و کارکردهای آشکار و پنهانی خرافات در رشد، تحرک یا توقف جوامع بشری دارد، بر پژوهشگران و محققان است که انواع و اقسام عقاید خرافی رایج در ورزش را شناسایی کرده و جنبه‌های مثبت و منفی این پدیده را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار دهند (فروغی و عسگری مقدم، ۱۳۸۸). از آنجا که رسانه‌های ورزشی تاثیر فراوانی بر افکار عمومی دارند با تخصیص دادن زمان و برنامه‌های بیشتر با موضوع خرافات می‌توانند نقش مهمی در کاهش خرافات در فوتبال داشته باشند. معمولا عقاید خرافی با پوشش های دینی القاء می‌شوند، پیشنهاد می‌شود شورایی متشکل از نخبگان دینی و دانشگاهی، مسولان ورزش و بازیکنان فوتبال به واکاوی این مساله مبادرت بورزند. همچنین، توجه بیشتر به امر آموزش در ورزش منجر به کاهش اعتقاد خرافی می‌شود و با چاپ کتابها یا بروشورها و برپایی همایش‌ها و نشست‌ها در مورد انواع خرافات موجود در ورزش و بیان آثار و نتایج مخرب آن در زندگی روزمره انسان‌ها، به خصوص ورزشکارانی که از نظر تحصیلاتی در سطح پایین قرار دارند را آگاه سازند.

منابع

- افشانی، سیدعلیرضا؛ احمدی، اصغر (۱۳۸۸). *میزان نوگرایی و گرایش به خرافات در شهر یزد، پژوهشنامه علوم اجتماعی*، شماره ۴۱، صص: ۵۹-۱۰۰.
- جاهودا، گوستاو (۱۹۶۹). *روان شناسی خرافات*،

- ترجمه محمدتقی براهنی (۱۳۷۱)، چاپ سوم، تهران، انتشارات البرز.
- شاهنوشی، مجتبی (۱۳۸۸). *خرافات و برخی علل و زمینه های آن، پژوهشنامه علوم اجتماعی*، شماره ۴۱، صص: ۱۰۱-۱۱۶.
- صالحی امیری، رضا (۱۳۸۷). *خرافه گرایی؛ چیستی، چرایی و کارکردها، پژوهشنامه شماره ۲۳، تهران، پژوهشکده تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام.*
- عسگری ندوشن، عباس (۱۳۸۸). *توصیفی از میزان گرایش به خرافات در شهر اهواز، پژوهشنامه علوم اجتماعی*، شماره ۴۱، صص: ۱۱۷-۱۵۱.
- فتحی، هوشنگ (۱۳۷۷). *خشونت، فوتبال، سیاست، چاپ دوم، تهران، انتشارات مجرد.*
- فروغی، علی؛ عسگری مقدم، رضا (۱۳۸۸). *بررسی میزان گرایش به خرافات در بین شهروندان تهرانی، پژوهشنامه علوم اجتماعی*، شماره ۴۱، صص: ۹-۵۸.
- شریفی فرد، فریده (۱۳۸۶). *بررسی مقدماتی خرافه پرستی، کنترل شخصی، خوشبینی و بدبینی در ورزشکاران درون دانشگاهی، نشریه دانشجویی علمی- ورزشی نشاط ورزش دانشگاه شهید بهشتی تهران*، شماره ۸، صص: ۱۶-۲۰.
- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۸۳). *وندالیسم، چاپ اول، تهران، انتشارات آن.*
- ارژنگ زاده، علیرضا (۱۳۹۱). *نقش جادو در فوتبال ایران؛ مشتریان لیگ برتری جادوگران را بشناسید.* کد خبر ۷۷۳۹۴/ <http://old.jamnews.ir/>
- همیلتون، ملکم (۱۹۹۵). *جامعه شناسی دین، ترجمه محسن ثلاثی (۱۳۷۷)*، چاپ اول، تهران، انتشارات تبیان.
- Becker, J (1975). *Superstition in sport*, International Journal of Sport Psychology, 6 (3): 148-152.
- Brooks, M (2009). *Born believers: How your brain creates God*. New Scientist Magazine, 201: 30-33.
- Bukhari, S.S., Pardhan, A., Khan, A.S., Ahmed, A., Choudry, F.J., Pardhan, K., Nayeem, K., Khan, M (2002). *Superstitions regarding*

- competitive gymnasts to overcome the fear of injury*, *Technique*, 16: 1-5.
- Malinowski, B (1955). *Magic, science and religion*, New York: Doubleday Inc. (Anchor Books).
 - Maranise, A.M.J (2013). *Superstition & Religious Ritual: An Examination of their Effects and Utilization in Sport*, *The Sport Psychologist*, 27: 83-91.
 - Miller, T (2008). *Sport & spirituality: A comparative perspective*, *The Sport Journal*, 11(3): 1-9.
 - Mounicot, M (1998). *Superstition and pre-game anxiety among male and female soccer players at various levels of play*, a thesis for master degree of physical education, McGill University.
 - Neil, G., Anderson, B., Sheppard, W (1981). *Superstitions among male and female athletes of various levels of involvement*, *Journal of Sport Behavior*, 4: 137-148.
 - Neil, G.I (1982). *Demystifying sport superstition*, *International Review of Sport Sociology*, 1(17): 99-124.
 - Peltzer, K., Renner, W (2001). *Superstition, risk-taking and risk perception of accidents among South African taxi drivers*, *Accident Analysis and Prevention*, 35 (1): 619-623.
 - Schippers, M.C., Van Lange, P.A.M (2006). *The psychological benefits of superstitious rituals in top sport: A study among top sportspersons*, *Journal of Applied Social Psychology*, 36: 2532-2553.
 - Vyse, S.A (1997). *Believing in magic: The psychology of superstition*, New York: Oxford University Press.
 - health problems in different ethnic groups in Karachi*, *Journal Pakistan Medical Association*, 52 (8): 383-7.
 - Burger, J. M., Lynn, A. L (2005). *Superstitious behavior among American and Japanese professional baseball players*, *Basic and Applied Social Psychology*, 27:71-76.
 - Campbell, C (1996). *Half Belief and the Paradox of Ritual Instrumental Activism: A Theory various levels of involvement*, *Journal of Sport Behavior*, 4: 137-148.
 - Damisch, L., Stoberock, B., Mussweiler, T (2010). *Keep your fingers crossed! How Superstition improves performance*, *Psychological Science*, 21: 1014-1020.
 - Foster, K.R., Kokko, H (2009). *The evolution of superstitious and superstition-like behavior*, *Proceedings of the Royal Society B*, 276: 31-37.
 - Griffiths, M.D., Bingham, C (2005). *A study of superstitious beliefs among bingo players*, *Journal of Gambling Issues*, 13 (1): 95-107.
 - Langer, E. J., Roth, J (1975). *Heads I win, tails its chance: The illusion of control as a function of the sequence of outcomes in a purely chance task*, *Journal of Personality & Social Psychology*, 32(6): 51-955.
 - Langer, E.J (1977). *The psychology of chance*, *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 7:185-207.
 - Lawrence, I (2005). *The emergence of 'sport and spirituality' in popular culture*, *The Sport Journal*, 8(2):1-5.
 - Magyar, T.M., Chase, M.A (1996). *Psychological strategies used by*

- Wann, D. L., Grieve, F.G., End, C., Zapalac, R.K., Lanter, J.R., Pease, D.G., Fellows, B., Oliver, K., Wallace, A (2013). *Examining the superstitions of sport fans: Types of superstitions, perceptions of impact, and relationship with team identification*, Athletic Insight, 5: 21-44.
- Zivanovic, N., Randelovic, N., Savic, Z (2012). *Superstitions and rituals in modern sport*, Activities in Physical Education & Sport, 2(2): 115-128.

The Factors Affecting the Propensity for Superstition among Football Players in Iran

Alireza Zare^{*1}, Hakimeh Zare² Mehdi Emadi²

Received: Jun 3, 2014

Accepted: Apr 8, 2015

Abstract

Objective: The purpose of this study was to analyze the factors affecting the propensity for superstition among football players in Iran.

Methodology: It is an applied and field study. Research population included the whole Iran pro league footballers (N=420). The sample size was 203 players selected by Cochran's Q formula. The tool was a structured questionnaire whose validity and reliability were verified. The statistical tests consisted of Pearson correlation, one-way ANOVA, independent t-test, and multiple regressions using SPSS software.

Results: Results showed that the propensity for superstition generally had average value (average size = 41%). There was significant relationship between indexes of education, marital status, match uncertainty, match result's importance, pre-game anxiety, ethnicity, and birthplace with the propensity for superstition ($p < 0.05$).

Conclusion: Rise in educational level and match anxiety reduction can significantly influence the reduction of propensity for superstition.

Keywords: Superstition, players, football

1. Instructor, Fars Province

2. Young Researchers and Elite Club, Darion Branch, Islamic Azad University, Darion, Iran

3. Ph.D Student of Sport Management, Allameh Tabataba'i University

*Email: zarealireza206@yahoo.com